

GRANSKNINGSUNDERLAG

Kriterier för kvalitetsvärdering av standardiserade
bedömningsmetoder inom socialt arbete

Deskriptiv del

**Enheten för kunskapsutveckling
Socialstyrelsen**

Dokument för granskning av standardiserade bedömningsmetoder – deskriptiv del

Detta dokument är en del i det underlag som används för granskning av systematiska, standardiserade bedömningsinstrument som används i det sociala arbetets praktik och forskning. Samma grunddokument gäller för samtliga metoder som har en standardiserad datainsamlings- och poängberäkningsprocedur; intervju, professionell skattning, självskattning, observation och dokumentation (t e x journaler). Var gränsen går mellan olika graderingar när det gäller information och anvisningar avgör granskaren utifrån sin expertkunskap. Vissa kriterier är viktigare och mer avgörande för en säker användning än andra. Här måste granskaren utifrån varje instruments specifika karaktär och avsedda användning avgöra vikten av ett kriterium. En motivering bör dock göras för ställningstaganden.

Granskningsunderlaget är indelat i två delar – en deskriptiv och en teknisk. I den deskriptiva delen ska granskaren föra in allmän information såsom tillgänglighet och kostnader för att använda instrumentet samt en redogörelse för det material som ligger till grund för hela granskningen. I denna del av underlaget ska granskaren också värdera om den information som beskriver metoden vad gäller exempelvis syfte, målgrupp, innehåll och vad som ligger till grund för utformandet av instrumentet, är tillräcklig för användaren. Den tekniska delen innehåller information om vad som ligger till grund för den tekniska kvalitetsbedömningen, exempelvis validitets- och reliabilitetstester. Förutom en bedömning av kvaliteten i dessa tester ska också information om andra problem som kan påverka metodens tillförlitlighet värderas som hur tolkning av resultat ska göras och hur normativa mätningar ska förstås.

Den information, skriftlig eller via hemsida som krävs för granskningen bör finnas tillgänglig från förlag eller licensinnehavare eller annan ansvarig för metoden. I ett inledande skede söker Socialstyrelsen material inför granskningar. Med dokument menas de substantiella och viktigaste delarna av instrumentet, manual, teknisk handbok, mindre skrifter som behandlar statistiska analyser samt tillägg till manualen. Det handlar också om andra tilläggsmaterial t e x böcker, artiklar och tolkningsanvisningar som är tillgängliga för användaren. Mer svårtillgängliga vetenskapliga skrifter behöver inte bedömas med avseende på tillgänglighet för den vanliga användaren men ska ingå i granskningen. Det är Socialstyrelsens strävan att tillhandahålla en så komplett uppsättning material som möjligt för varje granskare. Om granskaren tror att det finns ytterligare material än det levererade bör detta meddelas Socialstyrelsen.

Om det är ett väl testat instrument från ursprungslandet som också finns i en svensk version ska granskningen i första hand utgå från den svenska versionen och material kring den. Om svenskt material saknas granskas det internationella och det anges då i granskningen.

Det underlag som följer utgör den deskriptiva delen och är uppdelad i fem delar:

- I. Beskrivning av instrumentet i allmänna ordalag
- II. Sammanfattande värdering av den deskriptiva delen
- III. Allmän information
- IV. Underlag för granskningen
- V. Beskrivning av metoden

Sist finns möjlighet att kommentera etiska överväganden och sociala konsekvenser av användandet av metoden.

I. BESKRIVNING AV INSTRUMENTET

Beskrivning av instrumentet i allmänna och icke värderande ordalag för att ge en orientering om instrumentets bakgrund, syfte, målgrupp, domäner det mäter, kostnader i samband med utbildning och användning samt annan relevant information. Det ska också framgå om det är ett översatt eller svenskproducerat instrument. (cirka 1 sida)

II. SAMMANFATTANDE VÄRDERING

--

III. ALLMÄN INFORMATION

Metodens namn	
Granskare	

Datum för granskningen	
Konstruktör(-er)	
Granskad version	
Ursprungsår för granskad version	
Tillgänglighet (copyright, licens etc.)	
Distributör i Sverige	
Krav på förkunskaper	
Krav på utbildning i metoden	
Kostnader för användning och utbildning	

IV. UNDERLAG FÖR GRANSKNINGEN

Förteckning över material som bifogas granskningen

- Svensk användarmanual
- Manual på annat språk
- Teknisk rapport/artikel baserad på svenskt material
- Teknisk rapport/artikel baserad på material från annat land
- Kompletterande teknisk information och uppdateringar (ex nationella data)
- Böcker och artiklar av relevans
- Annat: intervjuformulär

Publiceringsmetod(-er) av dokumentationen

- Papper
- Diskett
- CD
- Internet
- Annat:

Källor för granskningen

(uppgi referenser!)

Bedömning av materialets utformning

- Väl strukturerat och sammanhållet med bra tryck
- Väl strukturerat och sammanhållet med bristfälligt tryck
- Bristfälligt strukturerat och sammanhållet med bra tryck
- Bristfälligt strukturerat och sammanhållet med bristfälligt tryck

Kommentar: En bra och tydlig manual.

V. BESKRIVNING AV METODEN

Beskrivning enligt nedanstående kriterier bör finnas i den information/manual som konstruktören/utgivaren tillhandahåller. Bedömningen ska utgå från användaren, att manualtext ska kunna förstås av användare av metoden och att den ska vara tillräckligt utförlig och med tydliga förklaringar.

I den vänstra kolumnen finns plats för granskarens beskrivning av kriteriet. I den högra kolumnen kan kommentarer göras.

Vissa kriterier kan bedömas som ej relevanta vad gäller det granskade instrumentet. I de fallen anges "ej relevant" (ER).

Ursprungligt syfte med instrumentet	
<i>Ett adekvat bedömningsinstrument är konstruerat för att mäta en eller flera variabler som har identifierats genom forskning inom det aktuella området. Det är också avsett för att relatera dessa mätningar till människor i en definierad grupp klienter eller "population". Den bakgrunden bör vara väl beskriven i materialet kring instrumentet. Syftet med instrumentet ska klart framgå även i en svensk manual vid översatta metoder.</i>	
	Kommentar:
Vilket/vilka områden(-n) instrumentet avser att täcka	
<i>Med område avses det eller de individegenskaper/ livsområden/situationer/funktionsområden/behovsområden som ingår i instrumentet. Systematiska bedömningsmetoder kan se mycket olika ut. En variation är bredd och djup (specificity). Formuläret kan omfatta flera områden, dvs ha en bredd, med avsikt att mäta klientens/brukarens allmänna livssituation/behovssituation. Formuläret kan å andra sidan koncentreras till ett avgränsat område för att ge en mer detaljerad bild inom detta.</i>	
	Kommentar:
Variabler och delskalor	
<i>Ange vilka variabler och antal skalor som ingår i instrumentet. Variablerna kan överensstämma med "områden" enligt ovan, men respektive område kan även innehålla flera variabler. Terminologin kan variera och skala kan innebära såväl ett helt formulär som svarskategorier eller delskalor. Här används det som konstruktören använder.</i>	
	Kommentar:
Antal item/frågor i instrumentet	

	Kommentar:
<p>Teoretiska antaganden till grund för instrumentets innehåll</p> <p><i>I dokumentationen bör finnas en god beskrivning av instrumentets utveckling exempelvis vad gäller källor till item, itemanalys m m.</i></p>	
	Kommentar:
<p>Målgrupp(-er)</p> <p><i>I dokumentationen ska anges för vilken population instrumentet är avsett och testat på. Indelning görs efter socialtjänstens verksamhetsområden. Förutom huvudkategorierna ska anges underkategorier som instrumentet är avsett för och testats på, t ex åldersgrupper, problembilder, språk. Ex. Unga kriminella 13-18 år. Vuxna missbrukare. Missbrukande kvinnor. Barns psykiska hälsa.</i></p>	
<p><i>Kryssa för kategori och ange underkategori!</i></p> <p>☐ Barn:</p> <p>☐ Ungdom:</p> <p>☐ Familj:</p> <p>☐ Vuxna: fr.o.m 18 års ålder</p> <p>☐ Funktionshinder:</p> <p>☐ Äldre:</p> <p>☐ Annan:</p>	Kommentar:
<p>Rekommenderad plats för bedömningsituationen</p>	
<p>☐ Kontor/institution</p> <p>☐ Klienten/brukarens hem</p> <p>☐ Klassrum/arbetsplats</p> <p>☐ Neutral plats</p> <p>☐ Annan plats</p>	Kommentar:
<p>Testning med avseende olika grupper inom ett land</p>	

Här ska anges för vilka olika grupper (exempelvis etniska grupper, kön, ålder, handikapp, språkproblem) instrumentet testats och visat sig vara relevant/ej relevant. Hänsyn bör även tas till internationella resultat.

Kommentar:

Datainsamlingsmetod

Kryssa för aktuell metod/aktuella metoder för datainsamling:

- Intervju
- Skattningsskala
- Observation
- Självskattning/Klientskattning
- Kombination:
- Annat:intervjuarskattning

Kommentar:

Utformning av svars kategorier

Kryssa för aktuell kategori/aktuella kategorier:

- Öppna svar
- Bundna svar
- Skala
- Annat

Kommentar:

Administreringsätt till klienten/brukaren

- Individuell administrering
- Övervakad administrering
- Lokalt installerad datorversion – bevakad
- Lokalt installerad datorversion – ej bevakad
- Web-baserad version – bevakad
- Web-baserad version, ej bevakad/självbedömning
- Annat:

Kommentar:

Tidsåtgång för att användning av instrumentet

Exakt tidsangivelse är inte alltid möjligt att uppge. Avsikten är att användaren ska få en uppfattning om vilken ungefärlig tid som krävs för att använda instrumentet.

Förberedelser:
Administrering:

Kommentar:

Poängberäkning: Utvärdering och tolkning: Återföring till klient/brukare: Total tid:	
Poängberäkningsprocedur för instrumentet	
☐ Poäng direkt inmatad i dator ☐ Poäng manuellt överförd från papper till dator ☐ Optisk datorinläsning från papper ☐ Enkel manuell poängberäkningsnyckel – kan göras av administrativ personal ☐ Komplex manuell beräkning – kräver tränad personal ☐ Konsultservice – t ex beräkning av forskare eller företrädare för instrumentet ☐ Annat:	Kommentar:
Instruktioner för poängsättning och poängsammanräkning	
<p><i>Användarmanualen bör innehålla detaljerad beskrivning över hur poängsättning och poängberäkning ska gå till. Det kan handla om att begrepp som används definieras så att oklarheter undviks och att ställningsstaganden och gränsdragningar som användaren måste göra tydligt beskrivs. I de fall poäng ska sammanräknas bör det finnas tydliga instruktioner kring hur det ska gå till.</i></p>	
	Kommentar:
Tolkning av resultat	
<p><i>I användarmanualen bör det finnas en beskrivning av hur olika resultat bör tolkas. Om olika cut-off gränser ska användas eller vissa profiltolkningar görs bör det finnas riktlinjer för dessa tolkningar.</i></p>	
	Kommentar:
Återkoppling till klient/brukare eller andra berörda	
<p><i>I användarmanualen bör det finnas en beskrivning av hur resultat av bedömningen ska återföras till klienten/brukaren. Det kan handla illustrerande exempel, vilket förhållningssätt man bör ha eller rekommendationer om lämplig plats eller situation för återkoppling.</i></p>	
	Kommentar:

--	--

Samlad värdering av dokumentationens instruktioner till användare

- Instruktioner till användare är ej möjlig att gradera p.g.a. avsaknad av eller otillräcklig information
- Instruktioner till användare bör omarbetas och klargöras
- Instruktioner till användare bör kompletteras
- Instruktioner till användare är god

Etiska och sociala konsekvenser

Finns det beskrivet om skillnader i tolkningar av resultatet som kan påverka användandet? T.ex. skillnader i kön och funktionsnedsättning etc.?

